

**slovenský jazyk
a literatúra**

PREKLADOVÝ SLOVNÍK ZÁKLADNÝCH POJMOV PRE ZŠ

SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA / SLOVAČKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

slovensko-srbský/slovačko-srpski

Zostavovatelia

PhDr. Janka Píšová, PhD., Mgr. Karol Csiba, PhD.

Preklad

Ing. Mgr. Rastislav Popovič

Recenzenti

Mgr. Peter Gregorík, PhD., PhDr. Jitka Maříková Tůmová

Grafická úprava

Ing. Gabriela Némethová

Návrh obálky a ilustrácie

Margo Uralskaya

Materiál je intelektuálnym výstupom projektu č. 2019-1-SK01-KA201-060698 Slovenčina pre deti cudzincov – pomôcka pre pedagógov a rodičov pri inklúzii detí cudzincov do výchovno-vzdelávacieho procesu v Slovenskej republike, ktorý bol financovaný Európskou úniou v rámci programu Erasmus+

Podpora Európskej komisie, na výrobu tejto publikácie nepredstavuje súhlas s obsahom, ktorý odráža len názory autorov, a Komisia nemôže byť zodpovedná za prípadné použitie informácií, ktoré sú v nej obsiahnuté.

Vydal: © Štátny pedagogický ústav, Pluhová 8, 831 03 Bratislava

Rok vydania: 2021

ISBN 978-80-8118-252-5

EAN 9788081182525

A

abeceda *abeceďy* abeceda**adresa** *adresy* adresa

adresa odosielateľa adresa pošiljaoca

adresát *adresáti* adresat**aforizmus** *aforizmy* aforizam**anekdota** *anekdoty* anegdota**antonymum** *antonymá* antonim**argument** *argumenty* argument**archaizmus** *archaizmy* arhaizam**autor** *autori* autor

B

bábka *bábky* lutka**bábkar** *bábkari* lutkar**bábkoherec** *bábkoherci* glumac-lutkar**báj** *báje* mit**bájka** *bájky* basna**balada** *balady* balada**báseň** *básne* pesma**básnická otázka** poetičko pitanje**bodka** *bodky* tačka

dve bodky dve tačke

bodkočiarka *bodkočiarky* tačka i zarez

C

citoslovce *citoslovcia* uzvik

Č

čas *časy* vreme

budúci čas budúce vreme

minulý čas prošlo vreme

prítomný čas sadašnje vreme

časopis *časopisy* časopis

detský časopis dečji časopis

časovanie konjugacija**časovať** *časuje časujú* nedok. konjugirati**častica** *častice* rečca**čiarka** *čiarky* zarez**činohra** *činohry* drama**číslo** *čísla* broj

jednotné číslo jednina

množné číslo množina

číslovka *číslovky* broj

násobná číslovka množni broj

neurčitá číslovka neodređeni broj

radová číslovka redni broj

určitá číslovka određeni broj

základná číslovka osnovni broj

čitateľ *čitatelia* čitalac

D

dej *deje* radnja**dejstvo** *dejstvá* čin**dialóg** *dialógy* dijalog**diel** *diely* deo**diskusia** *diskusie* diskusija**divadlo** *divadlá* pozorište

bábkové divadlo lutkarsko pozorište

divák *diváci* gledalac**dĺžeň** *dĺžne* akcenat**dôraz** naglasak**dráma** drama**dramaturg** *dramaturgovia* dramaturg**dvojbodka** *dvojbodky* dve tačke**dvojhláska** *dvojhlásky* dvoglasnik

E

e-mail, mejl *e-maily, mejly* e-mail**encyklopédia** *encyklopédie* enciklopedija**epika** epika**epiteton** *epitetá* epitet

F

film *filmy* film

H

hádanka *hádanky* zagonetka**herec** *herci* glumac**historizmus** *historizmy* istorizam**hláska** *hlásky* glas

slabikotvorné hlásky slogotvorni

glasovi

hra *hry* predstava

divadelná hra pozorišna predstava

rozhlasová hra radio-drama

humor humor

CH

charakteristika *charakteristiky*
 charakteristika

I

ilustrácia *ilustrácie* ilustracija
ilustrátor *ilustratori* ilustrator
interpunkcia interpunkcija
interpunkčné znamienko znak
 interpunkcije
inzerát *inzeráty* oglas

J

jazyk *jazyky* jezik
 národný jazyk narodni jezik
 spisovný jazyk književni jezik
jazykoveda lingvistika

K

kapitola *kapitoly* poglavlje
kino *kiná* bioskop
kniha *knihy* knjiga
knížnica *knížnice* biblioteka
komédia *komédie* komedija
komiks *komiksy* strip
kompozícia *kompozície* kompozicija
 vnútorná kompozícia unutrašnja
 kompozicija
komunikácia komunikacija
 asertívna komunikácia asertívna
 komunikacija
 efektívna komunikácia efikasna
 komunikacija

L

legenda *legendy* legenda
list *listy* pismo
 súkromný list privatno pismo
 úradný list službeni dopis
literatúra književnost
 dobrodružná literatúra avanutristička
 književnost
 literatúra faktu književno-naučne vrste
 dela

literatúra pre deti a mládež
 književnost za decu i omladinu
náučná literatúra naučna literatura
umelecká literatúra umetnička
 literatura
vedecko-fantastická literatúra
 naučno-fantastična književnost
vedecko-populárna literatúra naučno-
 popularna književnost
lyrika lirika
 Púboštná lyrika ljubavna lirika
 prírodná lyrika naturalistička lirika
 reflexívna lyrika reflektivna (misaona)
 lirika
 spoločenská lyrika humanistička lirika

M

mäkčeň *mäkčene* znak za označavanje
 mekoče suglasnika
metafora *metafory* metafora
modlitba *modlitby* molitva
monológ *monológy* monolog
myšlienka *myšlienky* ideja
 hlavná myšlienka glavna ideja

N

nadpis *nadpisy* natpis
nákres *nákresy* crtež
nárečie *nárečia* dialekt
náuka *nauky* nauka
 náuka o skladobnej rovine jazyka
 sintaksa
 náuka o tvarovej rovine jazyka
 morfológija
 náuka o významovej rovine jazyka
 semantika
 náuka o zvukovej rovine jazyka
 fonetika
návod *návody* uputstvo
neurčitok *neurčitky* infinitiv
nonsense nonsens
noviny pomn. štampa

O

obrat *obraty* preokret

odsek *odseky* odeljak
opis *opisy* prikaz, opis
 dynamický opis dinamičan prikaz
 odborný opis stručni prikaz
 opis obrázka opis slike
 opis osoby opis lica
 opis pracovného postupu opis radnog procesa
 opis predmetu opis predmeta
 statický opis statički opis
 umelecký opis umetnički opis
oslovenie *oslovenia* oslovljavanje
osnova *osnovy* osnova
osoba *osoby* lice
ospravedlnenie *ospravedlnenia* izvinjenje
otáznik *otázniky* upitnik
oznam *oznamy* obaveštenje
oznámenie *oznámenia* obaveštenje

P

pád *pády* padež
 pádové otázky padežno pitanje
personifikácia *personifikácie* personifikacija
pieseň *piesne* pesma
 ľudová pieseň narodna pesma
 populárna pieseň popularna pesma
písmeno *písmená* slovo
 malé písmeno malo slovo
 písané písmeno pisano slovo
 tlačené písmeno štampano slovo
 veľké písmeno veliko slovo
písmo *pisma* slova
plagát *plagáty* poster
podmet *podmety* subjekat
 nevyjadrený podmet neiskazan subjekat
 vyjadrený podmet iskazan subjekat
podstatné meno imenica
 abstraktné podstatné meno apstraktna imenica
 konkrétne podstatné meno konkretna imenica
 nesklonné podstatné meno nepromenljiva imenica

neživotné podstatné meno imenica koja označava neživo biće, predmet ili pojavu
 pomnožné podstatné meno pluralija tantum
 vlastné podstatné meno vlastita imenica
 všeobecné podstatné meno zajednička imenica
 zvieracie podstatné meno imenica koja označava životinjsku vrstu
 životné podstatné meno imenica koja označava živo biće
poézia poezija
pohl'adnica *pohl'adnice* razglednica
pomenovanie *pomenovania* imenovanje, nominacija
 jednoslovné pomenovanie denominacija jednom rečju
 nepriame pomenovanie indirektna denominacija
 viacslovné pomenovanie denominacija sa više reči
 združené pomenovanie združena denominacija
porekadlo *porekadlá* poslovice
poslucháč *poslucháči* slušalac
postava *postavy* lik
 hlavná postava glavni lik
 vedľajšia postava sporedni lik
povešť *povesti* priča, predanje
 autorská povešť autorska priča
 ľudová povešť narodna priča
poviedka *poviedky* pripovetka
pozdrav *pozdravy* pozdrav
pozvánka *pozvánky* pozivnica
pranostika *pranostiky* uzrečica, izrreka
pravidlo *pravidlá* pravilo
 pravidlo o rytmickom krátení pravilo o ritmičkoj kontrakciji
pravopis pravopis
predložka *predložky* predlog
predmet *predmety* objekat
predpona *predpony* prefiks
 neslabičná predpona neslogovni prefiks
 slabičná predpona slogovni prefiks

priama reč upravní govor

príbeh *príbehy* radnja

prídavné meno pridev

akostné prídavné meno kvalitativan
pridev

privlastňovacie prídavné meno

prisvojni pridev

vzťahové prídavné meno odnosni
pridev

príhovor *príhovory* govor

slávnostný príhovor svečani govor

prípona *prípony* sufiks

prirovnanie *prirovnania* poređenje,
upoređenje

príslovie *príslovia* poslovica

príslovka *príslovky* prilog

príslovka času prilog za vreme

príslovka miesta prilog za mesto

príslovka príčiny prilog za uzrok

príslovka spôsobu prilog za način

príslovkové určenie priloška odredba

príslovkové určenie času priloška
odredba za vreme

príslovkové určenie miesta priloška
odredba za mesto

príslovkové určenie príčiny priloška
odredba za uzrok

príslovkové určenie spôsobu priloška
odredba za način

prístavok *prístavky* apozicija

prísudok *prísudky* predikat

menný prísudok imenski predikat

slovesný prísudok glagolski predikat

privítanie doček, pozdravni govor

prívlastok *prívlastky* atribut

nezhodný prívlastok nekongruentni
atribut

zhodný prívlastok kongruentan atribut

prízvuk *prízvuky* akcenat

hlavný slovný prízvuk glavni akcenat

próza *prózy* proza

R

recept *recepty* receptat

refrén *refrény* refren

reklama *reklamy* reklama

režisér *režiséri* režiser

riekanka *riekanky* razbrajalica

Ľudová riekanka narodna razbrajalica

rod *rody* rod

mužský rod muški rod

stredný rod srednji rod

ženský rod ženski rod

román *romány* roman

biografický román biografski roman
detektívny román kriminalistički
roman

dievčenský román devojački roman

dobrodružný román avanturistički

historický román istorijski roman

román vo forme denníka roman
u obliku dnevnika

rozhlas radio

rozhovor *rozhovory* razgovor

telefonický rozhovor telefonski
razgovor

rozlúčenie oproštaj, rastanak

rozprávač *rozprávači* pripovedač

rozprávanie *rozprávania* pripovedanje

rozprávanie s prvkami opisu

pripovedanje u 3. licu

rozprávanie s využitím priamej reči

pripovedanje u 1. licu

rozprávka *rozprávky* bajka

autorská rozprávka autorska bajka

filmová rozprávka filmska bajka

Ľudová rozprávka narodna bajka

televízna rozprávka televizijska bajka

rozuzlenie *rozuzlenia* rasplet

rým *rýmy* rima, srok

obkročný rým obgrljena rima

prerývaný rým isprekidana rima

striedavý rým ukrštena rima

združený rým parna rima

S

samohláska *samohlásky* samoglasnik

dlhá samohláska dugi suglasnik

krátka samohláska kratki suglasnik

scenár *scenáre* scenario

scenárista *scenáristi* scenarista

schéma *schémy* šema

silna hlasu jačina glasa

sklad *sklady* konstrukcija
prisudzovací sklad predikaciona konstrukcija
vetné sklady syntaksičke konstrukcije
skloňovanie deklinacija
skloňovať *skloňuje skloňujú* nedok. deklinirati
skratka *skratky* skračenica
slabika *slabiky* slog
slohový postup stilski postupak
informačný slohový postup informacijski stilski postupak
opisný slohový postup opisni stilski postupak
rozprávací slohový postup pripovedački stilski postupak
výkladový slohový postup eksplikativni stilski postupak
sloveso *slovesá* glagol
neplnovýznamové sloveso nepunoznačni glagol
nezvratné sloveso nepovratni glagol
plnovýznamové sloveso punoznačni glagol
zvrtné sloveso povratni glagol
slovná zásoba fond reči
slovné spojenie spoj reči
ustálené slovné spojenie ustaljeni spoj reči
slovník *slovníky* rečník
frazeologický slovník frazeološki rečník
pravopisný slovník pravopisni rečník
slovník cudzích slov rečník stranih reči
synonymický slovník rečník sinonima
výkladový slovník jednojezični opisni rečník
slovný druh vrsta reči
ohybný slovný druh nepromenljiva vrsta reči
slovo *slová* reč
domáce slovo domaća reč
jednovýznamové slovo jednoznačenjska reč
klúčové slovo ključna reč
nárečové slovo dijalektna reč
nespisovné slovo nestandardna reč

neutrálne slovo neutralna reč
nové slovo nova reč
odborné slovo stručna reč
odvođené slovo izvedena reč
slangové slovo slengovska reč
slovo cudzieho pôvodu reč stranog porekla
spisovné slovo književna reč
viacvýznamové slovo višeznačenjska reč
vybrané slovo izabrana reč, tj. reč koja sadrži epsilon
základové slovo osnovna reč
zastarané slovo zastarela reč
zložené slovo sastavljena reč
slovosled red reči
slovotvorný základ tvorbeno osnova
spisovateľ *spisovatelia* pisac
spodobovanie jednačenje po zvučnosti
spojka *spojky* veznik
spoluhláska *spoluhlásky* suglasnik
mäkká spoluhláska meki suglasnik
neznelá spoluhláska bezvučni suglasnik
obojaká spoluhláska suglasnik posle kojeg se može pisati „i“ i „y“
tvrdá spoluhláska tvrdi suglasnik
znelá nepárová spoluhláska zvučni neparni suglasnik
znelá spoluhláska zvučni suglasnik
spôsob *spôsoby* način
oznamovací spôsob indikativan
podmieňovací spôsob pogodbeni način
rozkazovací spôsob zapovedan način
správa *správy* poruka, vest
strofa *strofy* strofa
stupňovanie poredenje, komparacija
súvetie *súvetia* složena rečenica
synonymum *synonymá* sinonim

Š

štýl *štýly* stil
administratívny štýl administrativni stil
hovorový štýl razgovorni stil
jazykový štýl funkcionalni stil

náučný štýl naučni stil
 publicistický štýl publicistički stil
 rečnícky štýl retorički stil
 umelecký štýl umetnički stil

T

televízia *televízie* televizija
téma *témy* tema
tempo *tempá* tempo
text *texty* tekst
 umelecký text umetnički tekst
 vecný text informatívni tekst
tvár *tvary* oblik
 jednoduchý tvar prost oblik
 zložený tvar složen oblik
tykanie tikanje

Ú

úvaha *úvahy* rasprava
úvod *úvody* uvod
úvodzovka *úvodzovky* znak navoda

V

verš *verše* stih
 voľný verš slobodan stih
veta *vety* rečenica
 dvočlenná veta dvočlana rečenica
 holá veta neproširená rečenica
 jednočlenná veta jednočlana rečenica
 jednočlenná veta menná jednočlana rečenica u oblihu imenskog izraza
 jednočlenná veta slovesná jednočlana glagolska rečenica
 jednoduchá veta prosta rečenica
 opytovacia veta upitna rečenica
 oznamovacia veta obaveštajna rečenica
 rozkazovacia veta zapovedna rečenica
 rozvitá veta proširená rečenica
 uvádzacia veta uvodna rečenica
 zvolacia veta uzvična rečenica
 želacia veta željna rečenica
 vetný člen rečenični člen
 hlavné vetné členy glavni rečenični članovi

vedľajšie vetné členy zavisni rečenični članovi

vid vid

dokonavý vid glagolski vid svršení
 nedokonavý vid glagolski vid nesvršení

vizitka *vizitky* vizit karta

vokalizácia vokalizacija

vsuvka *vsuvky* umetnuta rečenica

vyčítanka *vyčítanky* razbrajalica

vykanie persiranje

výklad izlaganje

výkričník *výkričníky* uskličnik

výslovnosť izgovor, artikulacija

splývavá/viazaná výslovnosť
 slivanje/povezivanje glasova

vyvrcholenie vrhunac, kulminacija

vzor *vzory* primer

Z

zámeno *zámená* zamenica

opytovacie zámeno upitna zamenica

osobné zámeno lična imenica

osobné zámeno prívlastňovacie

prísvojna lična zamenica

osobné zámeno základné osnovna

lična zamenica

ukazovacie zámeno pokazna zamenica

zápletká *zápletky* zaplet

zátvorka *zátvorky* zagrada

záver *závery* zaključak

zdrobnenina *zdrobneniny* deminutiv

zhoda podudarnost

zosobnenie oličjenje

zoznam *zoznamy* imenik

telefónny zoznam telefonski imenik

Ž

životopis *životopisy* biografija

štruktúrovaný životopis strukturisana biografija